

Divan Edebiyatı — Deneme

KPSS AI Coach · 07.09.2026 · 7 soru

Divan şiiri, Türklerin İslamiyet'i din olarak kabul etmesiyle başlayan ve Anadolu'da uzun süre varlığını sürdüren bir edebî gelenektir. Bu gelenek, farklı adlandırmalarla anılmıştır. Adlandırmalardan biri, onun klasik bir edebiyat anlayışı içinde değerlendirildiğini gösterir.

1. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bu edebî gelenek klasik Türk edebiyatı adıyla da anılmıştır.
- B) Bu edebî gelenek yalnızca halk şiiri adıyla anılmıştır.
- C) Bu edebî gelenek Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatı olarak adlandırılmıştır.
- D) Bu edebî gelenek yalnızca anonim ürünlerden oluşmuştur.
- E) Bu edebî gelenek Anadolu'ya İslamiyet'ten önce ulaşmıştır.

Bir şiirin yazılı biçimini inceleyen araştırmacı, her satırın şiir içindeki temel birim olarak değerlendirildiğini belirtir. Bu birim, şiirin ölçüsü veya uyak düzeniyle karıştırılmamalıdır; doğrudan satır yapısını karşılar. Böylece şiirin kuruluşunda kullanılan temel adlandırmalardan biri açıklanmış olur.

2. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Şiirin her satırı dize olarak adlandırılır.
- B) Şiirin her satırı mutlaka beyit olarak adlandırılır.
- C) Şiirin her satırı yalnızca uyak düzenini gösterir.
- D) Şiirin her satırı ölçü birimini karşılar.
- E) Şiirin her satırı nazım türünü belirler.

Bir eserin adı, onun anlam alanına ilişkin ipucu verir. "Hakikatlerin Eşiği" anlamına gelen bu eser, İslamiyet etkisindeki Türk edebiyatının önemli ürünleri arasında değerlendirilir. Eserin yazarı, adıyla birlikte anılan başka bir şairle karıştırılmamalıdır.

3. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bu eser Edip Ahmet Yükeki tarafından yazılmıştır.
- B) Bu eser Yusuf Has Hacıp tarafından yazılmıştır.
- C) Bu eser Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmıştır.
- D) Bu eser Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.
- E) Bu eser Ali Şir Nevai tarafından yazılmıştır.

Bir edebiyat tarihi çalışmasında, söyleyeni belirlenemeyen ve toplumun ortak ürünü sayılan metinlerle, belirli bir gelenek içinde gelişen şiirler birbirinden ayrılmıştır. Bu ayrım da anonimlik ve ortak mülkiyet ölçütleri özellikle vurgulanmıştır. Böylece ürünlerin hangi edebî çevreye ait olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

4. Buna göre söyleyeni belli olmayan ve halkın ortak malı olan ürünler aşağıdaki edebî alanlardan hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Anonim halk şiiriyle ilişkilendirilebilir.
- B) Divan şiiriyle ilişkilendirilebilir.
- C) Âşık tarzı halk şiiriyle ilişkilendirilebilir.
- D) Dinî-tasavvufi halk şiiriyle ilişkilendirilebilir.
- E) Servetifünun şiiriyle ilişkilendirilebilir.

Bir edebiyat tarihi dersinde Göktürk Dönemi'nin yazılı ürünleri ele alınırken bu dönemin en önemli eseri üzerinde durulmuştur. Eser, Türk edebiyatının yazılı başlangıcı bakımından özel bir konuma yerleştirilmiş; böylece yazılı edebiyatın başlangıcıyla ilgili değerlendirme yapılmıştır.

5. Buna göre Göktürk Dönemi'nin söz konusu eseriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.
- B) Türk edebiyatının ilk sözlü ürünüdür.
- C) Türk edebiyatının Cumhuriyet Dönemi'ndeki ilk eseridir.
- D) Türk edebiyatının yalnızca anonim şiirlerini içerir.
- E) Türk edebiyatının Batılı anlamdaki ilk romanıdır.

Divan şiirinin nazım biçimleri incelenirken, bir biçimin bu geleneğe Türkler tarafından kazandırıldığı belirtilmektedir.

6. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Türkler, divan şiirine kendilerine özgü bir nazım biçimi kazandırmıştır.
- B) Divan şiirindeki bütün nazım biçimleri Türkler tarafından oluşturulmuştur.
- C) Divan şiirinin bütün nazım biçimleri yalnızca Anadolu'da ortaya çıkmıştır.
- D) Türkler, divan şiirindeki nazım biçimlerini İslamiyet'ten önce oluşturmuştur.
- E) Divan şiirinde Türklerin kazandırdığı hiçbir nazım biçimi bulunmamaktadır.

7. Divan şiirine Türklerin kazandırdığı millî nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tuyuğ
- B) Rubai
- C) Gazel
- D) Kaside
- E) Mesnevi

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. A

4. A

5. A

6. A

7. A

Çözümler

- 1.** Parçada belirtilen farklı adlandırmalardan klasik bir edebiyat anlayışını gösteren ad, klasik Türk edebiyatıdır. Diğer seçenekler parçadaki adlandırmayı halk şiiri, Cumhuriyet dönemi, anonimlik veya İslamiyet öncesi dönemle değiştirerek kapsamı bozmaktadır.
- 2.** Parçada anlatılan temel birim şiirin satırını karşılamaktadır. Şiirin satırlarından her biri dize olduğundan A doğrudur; beyit, uyak, ölçü ve nazım türü satırın doğrudan karşılığı değildir.
- 3.** “Hakikatlerin Eşiği” anlamındaki eserin yazarı Edip Ahmet Yükneki’dir. Yusuf Has Hacı, Kaşgarlı Mahmut, Ahmet Yesevi ve Ali Şir Nevai başka önemli isimlerdir; ancak verilen eserle eşleştirilen kişi değildir.
- 4.** Söyleyeni belli olmayan ve halkın ortak malı olan ürünler anonim halk şiirinin özelliğidir. Âşık tarzı ve dinî-tasavvufi halk şiiri aynı genel alanla ilişkili olsa da verilen anonimlik ölçütünü doğrudan karşılamaz; divan ve Servetifünun şiiri ise farklı edebî çevrelerdir.
- 5.** Göktürk Yazıtları, Türk edebiyatının ilk yazılı eseri olarak belirtilmiştir. Diğer seçenekler eseri sözlü, Cumhuriyet Dönemi’ne ait, yalnızca anonim şiirlerden oluşan veya roman türünde göstererek temel niteliği değiştirmektedir.
- 6.** Türklerin divan şiirine bir nazım biçimi kazandırdığı belirtilmektedir. Bu bilgi, bütün biçimlerin Türklerce oluşturulduğunu göstermez; B seçeneği kapsamı gereksiz biçimde genişletir.
- 7.** Tuyuğ, divan şiirine Türklerin kazandırdığı millî nazım biçimidir. Rubai, gazel, kaside ve mesnevi ise bu tanımın karşılığı değildir.